

RAPPORT I

COMMISSIE SOCIAAL MINIMUM

Een zeker bestaan

Naar een toekomstbestendig
stelsel van het sociaal minimum

4-10-2023

Opdracht van de Commissie sociaal minimum

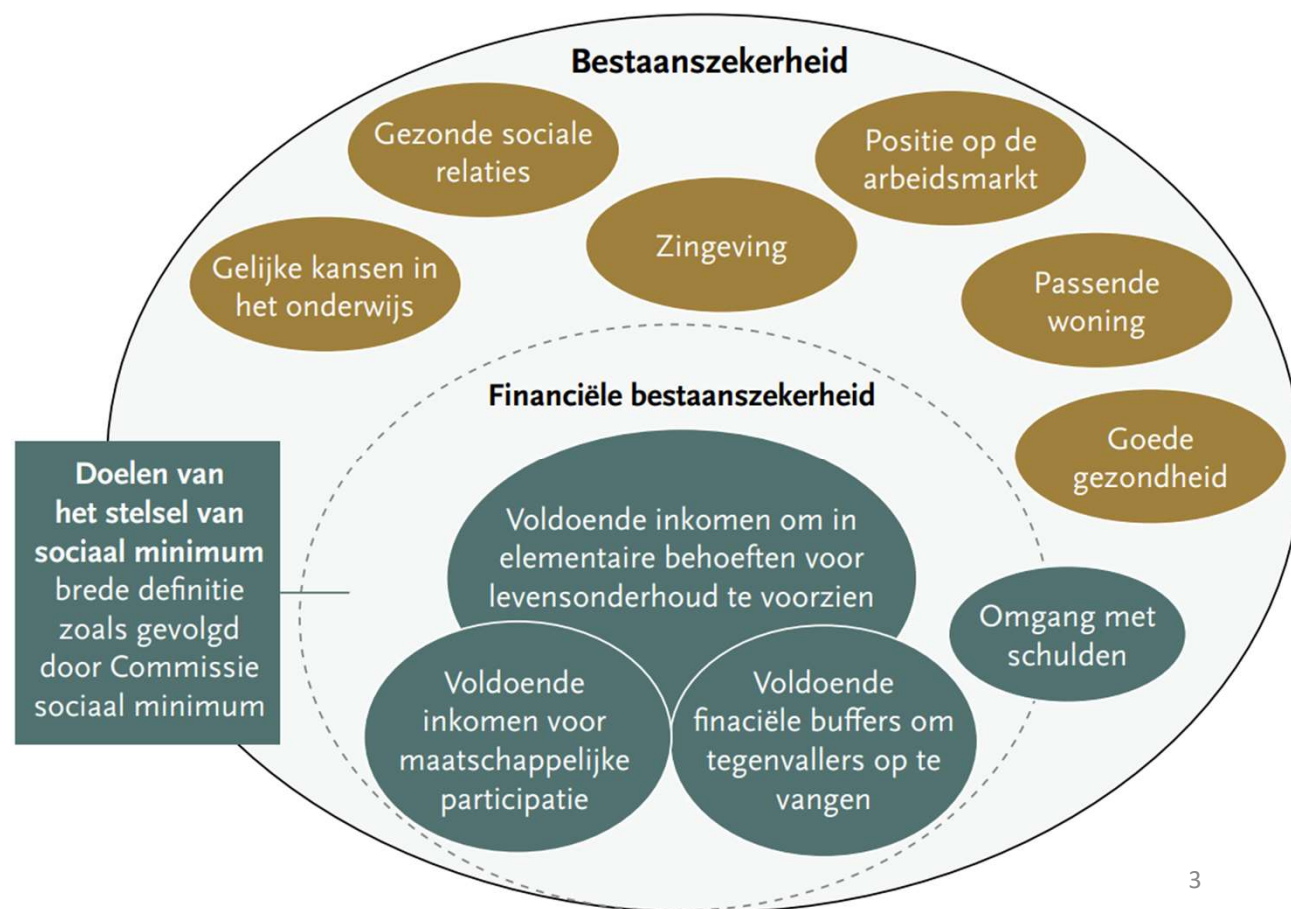
Commissie is ingesteld in juli 2022 door de Minister voor Armoedebeleid

Opdracht om onderzoek te doen naar:

1. Wat verschillende huishoudtypen nodig hebben om rond te komen en om mee te doen aan de maatschappij
2. De systematiek van het sociaal minimum

Bestaanszekerheid en financiële bestaanszekerheid

- Grondwet: overheid biedt bestaanszekerheid aan burgers
- Bestaanszekerheid raakt veel onderwerpen (zie figuur)
- Stelsel sociaal minimum is gericht op *financiële* bestaanszekerheid
- Voldoende inkomen voor levensbehoeften, sociale participatie en om tegenvallers op te vangen

Gevolgen van financiële bestaansonzekerheid

- Leven met voortdurend geldgebrek heeft grote gevolgen
 - Persoonlijk
 - Maatschappelijk

Inhoudelijke stelseldoelen sociaal minimum

1. Inkomensbescherming: Het stelsel van het sociaal minimum moet ervoor zorgen dat mensen zonder inkomen genoeg geld hebben om rond te komen en om onverwachte uitgaven op te vangen.

2. Sociale participatie: Het stelsel van het sociaal minimum moet mensen in staat stellen om mee te doen in de samenleving, zoals het lidmaatschap van een sport- of hobbyclub of een andere invulling.

3. Arbeidsdeelname en activering: Het stelsel van het sociaal minimum moet het makkelijk maken om te gaan werken of om meer uren te gaan werken. Voor wie niet kan werken, zijn er zinvolle activiteiten.

Stelselvereisten (randvoorwaarden)

1. Voorspelbaarheid: De regels moeten eenduidig en begrijpelijk zijn.

2. Toegankelijkheid: Sociale voorzieningen moeten toegankelijk zijn en er mogen geen hoge drempels zijn voor mensen om er gebruik van te maken.

3. Uitvoerbaarheid: Uitvoeringsprofessionals moeten uit de voeten kunnen met de regels en de doelen kunnen halen met de beschikbare mensen, middelen en tijd.

4. Houdbaarheid: Het stelsel moet betaalbaar zijn en er moet steun voor zijn in de samenleving.

Zeven beleidsopgaven

Uit de Analyse van de Commissie komen zeven beleidsopgaven naar voren:

1. Verhogen van het besteedbaar inkomen van mensen rond het sociaal minimum
2. Versterken van de positie van kinderen
3. Investeren in een realistisch activeringsbeleid
4. Herstellen van de balans tussen Rijk en gemeenten, en tussen gemeenten onderling
5. Bieden van perspectief in specifieke situaties van ontoereikendheid
6. Zorgen voor voorspelbaarheid en overzichtelijkheid van uitgaven
7. Zorgen voor voorspelbaarheid en overzichtelijkheid van inkomen

Advies Commissie sociaal minimum (korte termijn)

Zeker inkomen boven onzeker inkomen

- Liever geen inkomen dat kan worden teruggevorderd of dat mensen apart moeten aanvragen
1. Verhoog het minimumloon, de bijstand en eventueel de huurtoeslag
 2. Verhoog de kinderbijslag of het kindgebonden budget
 3. Verlaag niet-gebruik voorzieningen

Zeven beleidsopgaven: Rapport II

Uit de Analyse van de Commissie komen zeven beleidsopgaven naar voren:

1. Verhogen van het besteedbaar inkomen van mensen rond het sociaal minimum

2. Versterken van de positie van kinderen

3. Investeren in een realistisch activeringsbeleid

4. Herstellen van de balans tussen Rijk en gemeenten, en tussen gemeenten onderling

5. Bieden van perspectief in specifieke situaties van ontoereikendheid

6. Zorgen voor voorspelbaarheid en overzichtelijkheid van uitgaven

7. Zorgen voor voorspelbaarheid en overzichtelijkheid van inkomen

Rapport II

Een voorspelbaar en toegankelijk stelsel van het sociaal minimum dat een toereikend inkomen biedt en dat uitvoerbaar en houdbaar is.

Pijler 1 Toereikend inkomen

Verhoog op korte termijn het minimumloon en de bijstand, en eventueel ook de huurtoeslag.

1

Verhoog op korte termijn de kinderbijslag en/of het kindgebonden budget, in het bijzonder de bedragen voor oudere kinderen.

2

Veranker in de wet dat de regering elke vier jaar het sociaal minimum herijkt, en hierover advies vraagt aan een commissie met experts.

3

Accepteer dat arbeidsmarktprikkels verslechteren bij een hoger inkomen voor mensen op het sociaal minimum.

4

Rapport II

Pijler 2 Voorspelbaar en toegankelijk stelsel dat uitvoerbaar en houdbaar is

1

Zorg voor soepele overgangen tussen uitkering en werk. Bied gemeenten meer mogelijkheden om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan werk te helpen en investeer in vormen van zinvolle tijdsbesteding voor mensen die niet kunnen werken.

2

Zorg dat landelijke regelingen toereikend zijn voor het merendeel van de mensen op het sociaal minimum. Centraliseer lokale regelingen waar mogelijk, zoals een aanvullende zorgverzekering en harmoniseer de voorwaarden voor overige lokale regelingen. Wees terughoudend met het belasten van gemeenten met nieuwe taken.

3

Bied en benut ruimte voor maatwerk om schrijnende gevallen op te lossen, zoals bij jongeren tussen de 18 en 21 jaar. Borg de beslagvrije voet en voorkom kostenoploop bij situaties van schulden. Zorg voor een betere aansluiting van inkomensondersteuning met de momenten waarop huishoudens hun uitgaven moeten doen.

4

Versterk de wettelijke positie van kinderen als ouders niet aan de onderhoudsplicht voldoen, onder meer door een wettelijk recht op basisvoorzieningen (water en energie) te regelen. Breid de mogelijkheden uit om bedragen direct uit te betalen aan minderjarige kinderen als de situatie daar om vraagt.

5

Ontwikkel aanvullend beleid rond wonen, zorg en energie. Zorg voor meer beschikbare sociale huurwoningen en bescherm huishoudens met een laag inkomen tegen hoge uitgaven aan energie en tegen een stapeling van zorgkosten. Lever maatwerk als stelselaanpassingen nog niet zijn gerealiseerd.

6

Werk aan een meer fundamentele aanpassing van het stelsel van het sociaal minimum om meer voorspelbaarheid en overzichtelijkheid te bieden. Hanteer daarvoor vier leidende principes: (1) stel het bieden van inkomensbescherming en zekerheid vooraf centraal; (2) geef politieke sturing aan het proces; (3) kijk verder dan alleen financiële doelmatigheid; en (4) zorg dat de randvoorwaarden voor een stelselwijziging op orde zijn.

23